

TÜRKİYE'DE İL DÜZEYİNDE GÜVENLİK AKTÖRLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

The Relations between the Provincial Security Actors in Turkey

Mahmut AKPINAR*

Özet

Her devlet yetki alanındaki vatandaşlarının can ve mal güvenliğini sağlamak ve kamu düzenini korumak amacıyla ulusal ve yerel düzeyde güvenlik bürokrasisi oluşturma yoluna gitmiştir. Türkiye’de devlet bu görevini İçişleri Bakanlığı eliyle yerine getirmektedir. Bu amaçla, Anayasa’da belirtilen idarenin bütünlüğü ve yetki genişliği esası gereği merkezi ve yerel düzeyde güvenlik bürokrasisini örgütlemiştir. Somuta indirgenecek olursa, vali ve kaymakamlar yürürlükteki mevzuat uyarınca güvenlik hizmetlerinin baş aktörü olarak ve emniyet amir/müdürleri ve jandarma ve sahil güvenlik komutanları da yardımcı aktörler olarak sistem içerisinde yer almıştır. Bu çoklu yapı içerisinde emniyet ve asayiş hizmetlerinin yürütülmesinde aktörler arası ilişkiler büyük önem arz etmektedir. Sorunlu bir mevzuat altyapısının ve örgütlenmenin sağlıklı ilişkiler doğurmayacağı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vali, Kaymakam, Jandarma, Polis.

Abstract

Every state creates security bureaucracy both national and local level to protect public order and to ensure the safety of the life and the properties of citizens. In Turkey, this task is fulfilled by the Ministry of Interior that organized both national and local level according to Constitutional principles which are the integrity of public administration and the width of authority. In this system, district governors and the local security actors (gendarme, chief of police, coast guard) has a key role according to law in force. The relations between the actors running the security services has a great importance in this multi-layered system. It is accurately seen that the problem of legislative and organizational infrastructure produce the unhealthy informal relations.

Key Words: Governor, District Governor, Gendarme, Police.

* Yrd. Doç. Dr., Turgut Özal Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslar arası İlişkiler Bölümü,
mahmutakpinar@hotmail.com

Giriş

Devlet, yetki alanındaki vatandaşlarının can ve mal güvenliğini sağlamak ve kamu düzenini korumak amacıyla ulusal ve yerel düzeyde güvenlik bürokrasisi oluşturur. Güvenlik bürokrasisi, Anayasa’da belirtilen idarenin bütünlüğü ve yetki genişliği esas gereği merkezi ve yerel düzeyde örgütlenmiştir. Makalenin konusu gereği, il düzeyindeki güvenlik sektörü ve güvenlik hizmetlerinin yürütümündeki ana aktörler mülki amirler ve kolluk amirleri ele alınmıştır. Milli İstihbarat Teşkilatı Temsilcisi ve Genelkurmay Başkanlığına bağlı terörle mücadele birimleri makalenin inceleme konusu dışında bırakılmıştır. İl düzeyinde güvenlik aktörleri arasındaki ilişkiler resmi ve resmi olmayan olarak ikiye ayrılabilir. Resmi ilişki boyutu mevzuatla belirlenirken, resmi olmayan ilişkiler büyük ölçüde resmi ilişkilerden ve yazılı olmayan kural ve geleneklerden etkilenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, güvenlik yönetiminde il ve ilçe yöneticilerinin ikili ilişkilerde karşılaşılabilecekleri problemleri tespit etmektir. Makale, mülki amirlerin çoklu kolluk yapılanması içerisinde etkinliğinin yeterli düzeyde olmadığını araştırmak açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, mevzuatla belirlenen resmi ilişkilerdeki aksaklıkların güvenlik hizmetlerine negatif yönde etki edip etmediği belirlenmeye çalışılacaktır.

1. İl Düzeyinde Güvenlik Sektörü Örgütlenmesi

Anayasanın 5. maddesi devlet aygıtına “kişilerin ve toplumun huzur, refah ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, milletin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyet ve demokrasiyi korumak” görevini yüklemiştir. Devlet teşkilatı içerisinde bu görevi yerine getirmek 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un birinci ve ikinci maddeleri gereği İçişleri Bakanlığı’na verilmiştir. 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu’nun birinci maddesi ile ülkenin asayişinden İçişleri Bakanı’nın sorumlu olduğu ve bu görevi Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı vasıtasıyla yerine getireceği hüküm altına alınmıştır. Anayasanın 123. maddesi ile idarenin kuruluş ve görevleri ile bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı belirtilmiştir. Anayasanın 126. maddesine baktığımızda Türkiye’nin mülki taksimata tabi tutulduğunu görüyoruz. Bu madde ile ülkenin merkezi idare kuruluşu

bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetinin gereklerine göre illere ve illerin de diğer kademeli bölümlere ayrılacağı ve illerin yönetiminin yetki genişliği esasına dayanacağı belirtilmiştir. Anayasa ile paralel olmak üzere 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu'nun birinci ve üçüncü maddelerinde ülkenin merkezi idare örgütlenmesi açısından illere, illerin de ilçelere ayrılacağı, illerin idaresinin de yetki genişliği esasına dayandığını hüküm altına almıştır. Güvenlik sektörü merkezi yetkilerin bir kısmının, yine merkezin denetimi altında ve merkez adına kullanılmak üzere merkezdeki ve taşradaki bazı yüksek görevlilere devredilmesi anlamına gelen yetki genişliği esasına dayalı olarak örgütlenmiştir.¹ Valinin il idaresinin başı, paralel şekilde kaymakamın ilçe yönetiminin başı olduğunu görüyoruz. Vali ve kaymakamlar bu görevlerini İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü(Amirliği) ve İl/İlçe Jandarma Komutanlıkları vasıtasıyla yerine getirirler.

2. Taşra Güvenlik Aktörlerinin Görevleri

2.1. Mülki Amirlerin Görevleri

Adli ve askeri teşkilat istisna olmak üzere il genel yönetiminin başı validir. İl İdaresi Kanununun 9. maddesi valinin hukuki durum, görev ve yetkilerini düzenlemiştir. Dokuzuncu maddenin valiye vermiş olduğu kanun, tüzük, yönetmelik ve Hükümet kararlarının neşir ve ilanını ve uygulanmasını sağlamak ve Bakanlıkların talimat ve emirlerini yürütmek görevi genel bir görev olmakla birlikte güvenlik hizmetlerinin yürütülmesi görevi ile de bağlantılıdır. Kanunun aynı maddesinde tüzük, yönetmelik ve Hükümet kararlarının verdiği yetkiyi kullanmak ve bunların yüklediği ödevleri yerine getirmek için valilerin genel emirler çıkarabilecekleri ve ilan edebilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda valiler ulusal düzeyde belirlenen güvenlik politikalarının taşra düzeyinde uygulanmasını sağlar ve takip ederler. Yetki genişliği esasına dayalı olarak valinin asayiş ve güvenlik hizmetlerini emrindeki genel ve özel kolluk kuvvetleriyle yerine getireceği İl İdaresi Kanununun 11. Maddesi'nde belirtilmiştir. Şöyle ki:

Madde 11 - A) Vali, il sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenliğini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk

¹ Bölge kuruluşlarının kurularak il sisteminden kopuşların artması paralelinde 1961 yılında kurulan Jandarma Bölge Komutanlıklarının güvenlik sektörü taşra örgütlenmesinde yerlerini aldığını görüyoruz.

kuvvetlerini istihdam eder, bu teşkilat amir ve memurları vali tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür.

B) Memleketin sınır ve kıyı emniyetini ve sınır ve kıyı emniyetiyle ilgili bütün işleri, yürürlükte bulunan hükümlere göre sağlar ve yürütür.

C) İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindedir.

Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır. Bu hususta alınan ve ilan olunan karar ve tedbirlere uymayanlar hakkında 66. madde hükmü uygulanır.

D) (Değişik bent: 29/08/1996 - 4178/1 md.) Valiler, ilde çıkabilecek veya çıkan olayların, emrindeki kuvvetlerle önlenmesini mümkün görmedikleri veya önleyemedikleri; aldıkları tedbirlerin bu kuvvetlerle uygulanmasını mümkün görmedikleri veya uygulayamadıkları takdirde, diğer illerin kolluk kuvvetleriyle bu iş için tahsis edilen diğer kuvvetlerden yararlanmak amacıyla, İçişleri Bakanlığından ve gerekirse Jandarma Genel Komutanlığının veya Kara Kuvvetleri Komutanlığının sınır birlikleri dahil olmak üzere en yakın kara, deniz ve hava birlik komutanlığından mümkün olan en hızlı vasıtalar ile müracaat ederek yardım isterler. Bu durumlarda ihtiyaç duyulan kuvvetlerin İçişleri Bakanlığından veya askeri birliklerden veya her iki makamdan talep edilmesi hususu, yardım talebinde bulunan vali tarafından takdir edilir.

Valinin yaptığı yardım istemi geciktirilmeksizin yerine getirilir. Acil durumlarda bu istek sonradan yazılı şekle dönüştürülmek kaydıyla sözlü olarak yapılabilir.

1) Vali tarafından askeri birliklerden yardım istenmesi halinde; muhtemel olaylar için istenen askeri kuvvet, valinin görüşü alınarak olaylara hızla el koymaya uygun yerde, cereyan eden olaylar için ise olay yerinde hazır bulundurulur.

2) (Değişik cümle: 17/06/2003 - 4897 S.K./1. md.) Olayların niteliğine göre istenen askeri kuvvetin çapı, vali ile koordine edilerek askeri birliğin komutanı tarafından, görevde kalış süresi, askeri birliğin komutanı ile koordine edilerek vali tarafından belirlenir.

E) Devlete, özel idareye, belediye ve köylere ait olan veya bunlara bağlı bulunan veya bunların gözetim ve denetimi altında iş gören daire ve müesseselerle diğer bütün gerçek ve tüzelkişiler tarafından işletilen mali, ticari, sınai ve iktisadi müesseseler, işletmeler, ambarlar, depolar ve sair uzman, fen adamı, teknisyen, işçi gibi personel bulunduran yerler Devlet ve memleket emniyet ve asayışı ve iş hayatının düzenlenmesi bakımından valinin gözetim ve denetimi altındadırlar.

Buralarda bulunan ve çalışanların kimlik ve nitelikleri hakkında valiler bu yerlerden bilgi isteyebilirler. İstenilen bilgiler hemen verilir.

Yürürlükteki çok sayıda mevzuat da valiye güvenlik alanında görev vermiştir. Asayiş ve güvenlik hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla asayiş toplantılarının vali başkanlığında yapılması, polis jandarma sorumluluk sahalarının belirlenmesi, polis ve jandarmanın birbirine yardımcı olmak amacıyla sorumluluk alanı dışında istihdam edilmeleri, emniyet asayiş planlarının yaptırılması, uygulanması ve denetlenmesi gibi görevler İl İdaresi Kanunu dışındaki mevzuatın valiye vermiş olduğu görevlerin küçük bir örneğidir. En genel ifadesiyle vali, kolluğa verilmiş bulunan tüm yetki ve görevlerle ilgili olarak yetkili ve görevli olup, kolluğun bu yetki ve görevlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve bunların yerine getirilmesini denetler. “Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasabetleri Gösterir Yönetmeliğin” 3. maddesinin "a" fıkrası il, ilçe ve bucakların emniyet ve asayişinden doğrudan doğruya vali, kaymakam ve bucak müdürlerinin sorumlu olacaklarını ifade etmektedir.

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa dayanarak çıkartılan yönetmeliğe göre İl Jandarma Alay Komutanları, valiler tarafından kendilerine iletilen istekleri, kanun ve nizamlara aykırı görürse, durumu bir yazı ile valilere bildirirler. Valiler isteklerinin kanun ve nizamlara uygun olduğunda ısrar ederlerse yazılı istekte bulunur ve aynı zamanda durumu İçişleri Bakanlığına bildirirler. Bakanlıktan cevap gelinceye kadar, valinin yaptığı istek kendi sorumluluğu altında uygulanır. Ancak konusu açıkca, askeri ya da adli bir suç oluşturan emirler hiçbir şekilde yerine getirilmez. İlçe kaymakamları ile İlçe Jandarma Bölük Komutanları, bucak müdürleri ile bucak Jandarma Karakol Komutanları arasında bu yolda bir uyuşmazlık çıktığında; bu konuda kesin karar vermeye valiler yetkilidir. Bu karar da hukuka uygun bulunmadığında, Valilikçe İçişleri Bakanlığına yazılır ve aynı zamanda validen emir gelinceye kadar; kaymakamın ve bucak müdürünün yazılı isteği uygulanır. Benzer şekilde kaymakamlar da asayiş ve güvenlik alanında valilerinkine paralel olarak sahip oldukları yetki ve görevlerini valinin bilgisi ve yönlendirmesi dâhilinde yerine getirmektedir.

“Türk idari ve yasal sisteminde vali ve kaymakamlar yerel düzeyde dikey gözetimin en önemli aktörleridirler... Yürürlükteki mevzuatta vali ve kaymakamlar tüm iç güvenlik kuvvetlerinin yerel düzeyde gözetiminin temel taşıdırlar. Diğer hiç bir yerel kamu yetkilisinin bu ölçüde görev ve yetkileri yoktur.” “Türkiye’de valiler devletin ve hükümetin, kaymakamlar ise hükümetin temsilcisi sıfatıyla, iç güvenlik kuvvetlerinin sivil gözetimine etkin olarak katkıda bulunmakla görevlidir” (İçişleri Bakanlığı, 2010:5).

Serinkan’a göre (2007a) “önleyici kolluk yetkisi tamamen mülki idare amirlerinin görevlerindedir. Bu nedenle il ve ilçe sınırları içerisinde görev yapan bütün genel ve özel kolluk kuvvetleri, vali ve kaymakamların emri altındadır... Devlet ve toplum hayatı açısından böylesine önemli bir görev ve sorumluluğu yürüten vali ve kaymakamların, genel idari kolluk teşkilatları üzerindeki kontrol ve yetkilerinin de tam olması zorunludur. “

2.2. Kolluk Amirlerinin Görevleri

İdari sistemimizde güvenlik hizmetlerinin taşra düzeyinde yürütülmesi görev ve sorumluluğu mülki amirlere verilmiş olup, mülki amirler bu görev ve sorumluluğu kolluk vasıtasıyla yerine getirmektedirler. Bu bağlamda kolluk amirlerinin görevi güvenlik hizmetlerinin sunumunda mülki amirlere yardımcı olmak ve mülki amirlerin yönlendirmesi ve gözetiminde hizmetleri yerine getirmektir.

Emniyet ve asayiş hizmetlerinin yürütülmesini ve örgütlenmesini düzenleyen İl İdaresi Kanunu, Emniyet Teşkilatı Kanunu asayiş ve güvenlik hizmetlerinin organize edilmesi ve yürütülmesinde il emniyet müdürünü açıkça yetkilendiren düzenlemeleri içermemektedir. Bununla birlikte 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 36. maddesi açık bir hüküm getirerek il emniyet müdürünün il ve ilçede çalışan memurlardan bir kısmını sivil polis olarak istihdam edebileceğini belirtmiştir. "Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebeti Gösterir Yönetmelik" hükümlerine göre il emniyet müdürü, emniyet ve asayişten doğrudan doğruya sorumlu olan valinin icra vasıtası olup, güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde yetkili değil, görevli kılınan bir makamdır.

"2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun" 12. maddesi emniyet ve asayiş görevi ifa eden il jandarma alay komutanlıkları ve ast

kademelerinin mülki görevlerin yapılması yönünden mahalli mülki idare amirine sorumlu olduğunu hüküm altına almıştır. Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği bir bütün olarak jandarmanın genel görevlerini ve mülki görevlerini saymıştır. Yönetmeliğin 14. maddesi ile de İl jandarma alay komutanlarının görevlerini belirlemiştir. Buna göre, alay komutanları kendi görev ve sorumluluk alanında emniyet asayişi sağlamak için gereken önlemleri almak, il içindeki Jandarma birliklerinin mülki görevlerine ilişkin görev ve işlemlerin tam, doğru ve zamanında yapılmasını sağlamak, denetlemek; yanlış ve eksikliklerin nedenlerini inceleyerek gidermek, gerektiğinde soruşturma yapmak zorundadır. Anılan yönetmelikte bahsedilen görevler, il jandarma alay komutanının sorumluluğu altında yerine getirilmektedir.

“Jandarma ve polise nazaran yeni bir kolluk teşkilatı olan Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşu içerisinde olup; barışta görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Olağanüstü durumlarda Genelkurmay Başkanının isteği üzerine kısmen veya tamamen; savaş çıkması halinde ise tümüyle ve doğrudan doğruya Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girer” (Serinkan, 2007c).

2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu’na göre Teşkilatın kuruluş amacı *“bütün sahillerimiz, karasularımız ile iç sularımız olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale Boğazları, liman ve körfezlerimizin korunması, güvenliğinin sağlanması ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca hükümranlık haklarına sahip olduğumuz denizlerde bu hak ve yetkilerin Deniz Kuvvetleri Komutanlığı’nın genel sorumluluğu dışında kalanlarının kullanılması, deniz yolu ile yapılan kaçakçılığın önlenmesi ve suçlular hakkında gerekli işlemlerin yapılması ile ilgili esas ve yöntemleri düzenlemektir”* (Serinkan, 2007c).

“Sahil Güvenlik Komutanı, tümamiral rütbesinde bir general olup; hizmet ve görev yönünden İçişleri Bakanına bağlı olmasına rağmen, birinci sicil amiri Genelkurmay Başkanıdır... Sahil Güvenlik Komutanlığı söz konusu teşkilat yapısı ve kuruluş amacı doğrultusunda (7.478) kilometrelik kıyı, (76.603) kilometre karelik karasuları ve (154.521) kilometre karelik Karadeniz Münhasır Ekonomik bölgesini içine alan (347.000) kilometre karelik bir alandan sorumlu olarak görev

yapmaktadır... Sahil güvenlik teşkilatının görevleri askeri, adli ve idari olmak üzere üçe ayrılır... İdari görevlerini görev sahası içerisindeki mülki idare amirleri olan vali ve kaymakamların yetki ve sorumluluğunda yerine getirir” (Serinkan, 2007c).

İlçe düzeyinde güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde de kolluk amirleri il emniyet müdür ve il jandarma alay komutanlarının sahip olmuş oldukları yetkiler paralelinde, İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre Kaymakamın denetim ve gözetimi altında bu hizmetlerini yerine getirmekle birlikte jandarma ile ilgili mevzuat incelendiğinde ilçe jandarma komutanlığı iş ve işlemlerinin yürütülmesinde Kaymakamın denetim yetkisinin sınırlı olduğu görülecektir.

3. Güvenlik Aktörleri Arasındaki Resmi İlişkiler

3.1. Vali, Kaymakamlar ve Kolluk Amirleri Arasındaki İlişkiler

İl düzeyinde güvenlik aktörleri arasındaki ilişkiler resmi olarak kanun ve yönetmeliklerle çizilen çerçeve içerisinde gerçekleşmektedir. Örneğin, vali ve kaymakamların hukuki statüleri, görev ve yetkileri, kolluk kuvvetleriyle organik bağlantısı ve mülki makamlar-polis-jandarma arasındaki ilişkileri düzenleyen Bakanlar Kurulu Yönetmelikleri ile birlikte önleyici görevin gerekleri ele alındığında, emniyet ve asayişe ilişkin her türlü ihbar, bilgi ve olayın kolluk kuvvetleri amirlerince mülki idare amirlerine bildirilmesi gereği bulunmaktadır (Arslan, 2003).

İl düzeyinde güvenlik hizmetlerinin yürütülmesi ve dolayısıyla güvenlik aktörleri arasındaki ilişkileri belirleyen en temel kanun İl İdaresi Kanunudur. İl İdaresi Kanunu, güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde valiyi baş aktör olarak tanımlamış ve yetkilendirmiştir. Kanunun 31. maddesi vali ve kaymakamlar arasındaki ilişkinin boyutunu gözler önüne sermektedir. Kaymakamlar, valinin emir ve talimatları doğrultusunda, valinin denetim ve gözetimi altında görevlerini yerine getirmektedirler. Personel yönetimi bağlamında da vali kaymakamın sicil ve disiplin amiri olup, kaymakamların görevleri sebebiyle işlemiş oldukları suç nedeniyle 4483 sayılı kanun gereği ön inceleme yaptırarak soruşturma izni verir.

Mülki amirlerinin jandarma ile ilişkilerini düzenleyen temel mevzuat 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Kuruluş ve Görevleri Kanunu ve Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğidir. Kanunun 12. maddesine göre emniyet ve asayiş görevi

ifa eden il jandarma alay komutanlıkları ve ast kademeleri mülki hizmetlerin yapılması yönünden mahalli mülki idare amirlerine karşı sorumlu olup, mahalli idare amirleri kanun ve nizam hükümlerine uygun isteklerini acele hallerde sözlü olarak yapabilirler. Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin tanımları düzenleyen 3. maddesinde istek, "kanun, tüzük, yönetmelik, talimat vb mevzuatta yer alan mülki hizmete ilişkin konuların mülki makamlarca söz ve yazıyla ifadesi" olarak tanımlanmıştır. Aynı yönetmeliğin 142. ve 143. maddesi mülki amirlerin emniyet ve asayişten birinci derecede sorumlu olduğunu, jandarma komutanlarının mülki amirlere karşı bu hizmetlerin yerine getirilmesi şeklinde sorumlu olduklarını, mülki amirlerle jandarma komutanları arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların nasıl çözüleceği hususlarını düzenlemiştir. Yönetmeliğin tanımları düzenleyen 3. maddesi hükümleri göz önüne alındığında "istek" ifadesi "emir" ifadesine göre yumuşak kalmaktadır. Uyuşmazlık ile ilgili hükümler incelendiğinde mülki idare amirleri ile jandarma komutanlarının arasında emir komuta ilişkisinin olmadığı rahatlıkla görülecektir. Nitekim, yönetmeliğin 143. maddesi ilçe jandarma komutanlarının kaymakam tarafından yapılan istekleri mevzuata aykırı gördükleri takdirde durumu yazı ile bildirecekleri ve konu olan uyuşmazlık konusunda valinin kesin karar vereceğini hüküm altına almıştır. Yönetmelik, kaymakamların jandarma teşkilatına kanunsuz emir veremeyeceğini zımnen ifade ederek genel anlayışın dışına çıkmış ve ilçe idaresinin başı olan kaymakamı amir olarak kabul etmemiştir. Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliğinin 4. maddesinde emir, "yapılması istenen hizmetin sözlü veya yazıyla bildirilmesi" olarak tanımlanmış, 11. madde ile de açık olarak mülki amirin emir verebileceğini hüküm altına almıştır.

Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmeliğin 4.maddesine göre; *"Türkiye genelinde her gün saat (11.00) emniyet ve asayiş saatidir. Yönetmelik kolluk amirlerinin söz konusu asayiş saatinde belirli bir iş olmasına bağlı olmaksızın mülki idare amirlerinin yanına gideceklerini hüküm almıştır. Kolluk amirleri, son (24) saat içerisinde kendi görev ve sorumluluk alanlarında meydana gelen bütün olayları ve elde ettikleri duyumları ve bunlara karşı alınması gerekli olan tedbirleri, kişisel önerilerini ve görevde kullanabilecekleri kuvvet miktarını mülki amire bildirirler. Mülki amir,*

gerekli bilgileri aldıktan sonra, sözlü olarak talimatlarını kolluk amirlerine iletir. Mülki amirin talimatlarına, kolluk amirleri tarafından itiraz söz konusu olursa son karar mülki idare amirine aittir. Verilen emir mülki idare amirinin sorumluluğunda yerine getirilir” (Serinkan, 2007b).

Personel yönetimi bağlamında vali, kolluk amir ve personeli üzerinde sicil, disiplin, soruşturma, görevden uzaklaştırma, soruşturma izni verme ve personel dağılımını yapma yetkilerine sahiptir. 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri kanunu jandarmanın mülki görevlerini ilgilendiren ve disiplin cezasını gerektiren fiiler ortaya çıktığı takdirde valilerin il jandarma komutanından gerekli cezanın verilmesini talep edecekleri hükmünü getirmiştir. Yine ek maddelerde, valilerin jandarmayı denetleyeceği ve il jandarma alay ve ilçe jandarma bölük komutanları için mülki sicil düzenleyeceklerini belirtmiştir. Serinkan’a (2007b) göre ise, *“2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkartılan Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği jandarma ile mülki idare amirleri arasındaki ilişkileri ast-üst ilişkisi olmaktan çıkartmıştır. Kanun jandarmayı, adeta idarenin bütünlüğü ilkesine aykırı olarak özerk ve müstakil bir teşkilat haline getirmiştir. 2803 sayılı Kanununun 25. maddesi ile "yürürlükten kaldırılan ve uygulanamayacak hükümler" başlığı altında 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2803 sayılı yasa ile çelişen hükümlerinin uygulanamayacağı hüküm altına alınarak mülki idare amirlerinin jandarma teşkilatı üzerindeki denetim, sicil ve disiplin yetkileri kaldırılmıştır. Her ne kadar, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa 20 Ağustos 1993 tarihli KHK ile yapılan eklemeler ile sicil, disiplin ve denetleme ile düzenlemeler getirilmişse de mülki sicilin ne şekilde düzenleneceği ile ilgili yönetmelik halen çıkarılamamıştır. Sicil yetkisi yanında denetleme ile ilgili olarak yapılan düzenlemede kaymakamlar devre dışı bırakılmıştır.”*

TSK, Jandarma’ya ve oluşturduğu birtakım genelgeler marifetiyle iç güvenlik konularına müdahil olabilmektedir. Bu sebeple İçişleri bakanlığı Jandarmayı gerçek fonksiyonlarıyla kullanamamaktadır. Hem teoride, hem de uygulamada bir karmaşa söz konusu olmakta, bu da, ülkede asayişin sağlanmasında ciddi zaafılara yol açmaktadır (Uğur ve Baki, 2008). Kardaş'a (2001) göre kırsal kesimde polis görevi yapan bir iç güvenlik örgütünün personelinin askeri statüde ve askeri üniformayla

görev yapmasının hiçbir yararı olmadığı gibi sakıncaları bulunmakta olup, aradaki bu bağlantı askerin jandarmanın üzerinden iç güvenlik uygulamalarına ağırlık koyması ve içişlerinin askerileşmesi sonucunu doğurmaktadır.

Vali, jandarma ilişkileri arasında önemli bir nokta jandarma bölge komutanlıklarının durumudur. Mevzuata göre jandarma bölge komutanının, bölge valisi ile irtibatlandırıldığını görüyoruz. Türk Kamu Yönetiminde bölge valiliğinin bulunmaması nedeniyle vali ile jandarma bölge komutanları arasındaki ilişki boşlukta kalmakta, mülki görevler açısından bölge komutanının muhatabı bulunmamaktadır. Özellikle il jandarma komutanlığı ile aynı karargah içerisinde konuşlu jandarma bölge komutanlıkları, valinin il jandarma komutanlığı üzerindeki etkilerini zayıflatmaktadır.

“Bölge komutanlıklarında görev yapan sahil güvenlik personelinin özlük hakları, izin, sicil ve disiplin hukuku açısından vali ve kaymakamlarla hiçbir bağlılığı bulunmamaktadır. Genel idari kolluk olmasına rağmen, asayiş saatine katılma zorunlulukları da bulunmamaktadır. Bu yapısı itibariyle Sahil Güvenlik Teşkilatı, nevi şahsına münhasır, askeri bir teşkilat olarak idari görevlerini yerine getirmektedir” (Serinkan, 2007c).

İl düzeyinde olduğu gibi ilçe düzeyinde de kolluk amirleri emniyet ve asayişin sağlanması için kanunlarla kolluğa verilen görevleri kaymakamın denetim ve gözetimi altında, bilgisi dâhilinde yerine getirirler. Personel yönetimi bağlamında validen farklı olarak kaymakamların jandarma üzerinde sicil verme, ilçe jandarma personelini görevden uzaklaştırma ve denetleme yetkisi yoktur. Nitekim, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nda oluşturulan Hrant Dink Alt Komisyonu’nun hazırlamış olduğu 180 sayfalık rapor da jandarmanın kaymakamlarca denetlenemediğini ve bu durumun jandarmanın rahat hareket etmesine yol açtığına işaret etmiştir.²

3.2. Kolluk Amirleri Arasındaki İlişkiler

² http://www.kolayidare.com/haber_ds/habergoster.asp?id=1659

İl ve ilçe kolluk amirleri arasında dikey bir ilişki vardır. Bu ilişki il emniyet müdür ve ilçe emniyet müdür/amirleri açısından ikincil bir nitelik gösterirken, il ve ilçe jandarma komutanları arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur.³ Bu bağlamda il jandarma alay komutanının iş ve işlemleri üzerinde ilçe jandarma komutanı üzerinde denetleme, gözetleme yetkisi söz konusu iken ilçe emniyet müdür/amiri üzerinde il emniyet müdürünün iş ve işlemlere müdahil olma yetkisi verilmemiştir. Yürürlükteki mevzuata göre il emniyet müdürü ile ilçe emniyet müdürü/amiri arasında düzenlenen ilişki sicil ilişkisi olup hiyerarşik anlamda il emniyet müdürünün ilçe müdürlüğü üzerinde herhangi bir kurumsal denetleme yetkisi yoktur.

Diğer bir boyut da emniyet ve jandarma teşkilatı amirlerinin aralarındaki ilişkilerdir. Güvenlik hizmetlerinin verimli bir şekilde sunulabilmesi için güvenlik kuvvetleri arasında işbirliği ve koordinasyonun önemi büyüktür. Yürürlükteki mevzuat polis ve jandarmanın görev sahalarını, birbirleriyle ortak çalışma esaslarını düzenlemiştir. 2803 sayılı kanun ile Jandarma Teşkilatı ve Vazife Tüzüğü ihtiyaç duyulduğunda, yani görev alanlarında yetersiz kaldıkları veya yetersiz kalacaklarının değerlendirilmesi halinde mahallin en büyük mülki amirinin emri ile jandarma ve polisin birbirlerine yardımcı olabileceğini hüküm altına almıştır.⁴ Emniyet ve jandarma arasındaki işbirliği ve koordinasyonun nasıl olacağı "Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik" ile düzenlenmiştir. Buna göre, bir il içerisinde emniyet ve asayişin korunması için jandarma ve emniyet kullanmak ve bu kuvvetlerin birbirine yardımını sağlamak mahallin en büyük mülki amirinin yetkisindedir (Genç, 1993:40). Burada önemli olan husus, jandarma ile polisin birlikte çalışmalarına gerek duyulan durumlarda, ortak kuvvetin komuta, sevk ve idaresi, bu çalışmaya katılan jandarma kuvvetlerinin en kıdemli birlik komutanı tarafından sağlanacağı, çalışmaya katılan polis teşkilatının amiri, emniyet amiri veya emniyet müdürü rütbesinde ise bu amirlerin çalışma sonuçlanıncaya kadar mülki amirin emrinde müşavir olarak görev yapacaklarının hüküm altına alınmasıdır. Konu ile bağlantılı olarak yürürlükteki

³ Jandarma bölge komutanları da bu ilişki içerisinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle mücavirinde bir veya birkaç il bulunan bölge komutanlıkları il jandarma komutanlıklarının iş ve işleyişine birbir müdahale etmektedirler. Bu müdahale özellikle il jandarma ve bölge komutanlığının aynı karargâh içerisinde bulunması durumlarında daha da artmaktadır.

⁴ Burada önemli olan husus bu tür görevlendirmelerin tek kriterinin "bir suç veya olayla mücadelede yetersiz olmak" olmasıdır. Bkz. Aslan (2006:13)

mevzuat ile jandarma ve polisin yekdiğerinin görev sahalarında karşılaştıkları olaylara müdahale edecekleri emir altına alınmıştır (Aslan, 2006:14).

Kolluk birimleri arasındaki önemli bir alan da sorumluluk alanının tespiti ve sorumluluk alanlarının devridir. 2803 sayılı kanuna dayalı olarak çıkarılan yönetmelik sorumluluk alanının devri konusunda jandarma sorumluluk sahasının kentleşme nedeniyle belediye sınırları içine girmesi şartını aramakta, valinin önerisi ve jandarma genel komutanının uygun görmesi ve içişleri bakanının onayı ile devir gerçekleşmektedir. Söz konusu düzenleme Aslan'a göre (2005: 12) kanun lafzına ve ruhuna aykırıdır. Uygulamada ise durum oldukça farklıdır. Yeni kurulan Pursaklar ilçesi örneğinde olduğu gibi jandarma, sorumluluk alanının devri konusunda olumsuz bir tutum içerisinde olmuştur.⁵ Ülsever (2003) görev alanının kısıtlanmasına inandığı jandarmanın şehir merkezleri dâhil olmak üzere, istihbarat, terör, organize ve suçlarla ilgili takip, soruşturma yetkisi alma çalışmaları yapmasının demokrasinin ruhuna aykırı, AB normlarını hiçe sayan ve ülkemizi hukuk devletinden uzaklaştıran nitelikte olduğunu ifade etmektedir.

4. Güvenlik Aktörleri Arasındaki Resmi Olmayan İlişkiler

Güvenlik aktörleri arasındaki ilişkinin diğer bir boyutu informel ilişkiler alanıdır. Her ne kadar güvenlik aktörleri arasındaki ilişkiler temel olarak mevzuat hükümleriyle belirlenmiş olsa da formel boyuttaki problemlerin ilişkilerin informel boyutunu oluşturduğunu, daha doğrusu etkilediğini söyleyebiliriz. İinformel ilişkiler güvenlik aktörlerinin sosyal kökenlerine, tabi oldukları eğitim süreçlerine, sahip oldukları ideolojilere, tutumlara ve alt kültürlerine göre şekil alabilmektedir.

Kolluk amirlerinin ve mülki amirlerin farklı eğitim süreçlerine tabi olmaları, mülki amirlerin güvenlik hizmetlerinin dışında birçok görev alanıyla ilgili olmaları güvenlik hizmetlerinin organizesi ve yürütülmesinde çatışmalara yol açmaktadır. Kolluk amiri olarak görev yapacak olan kişilerin eğitiminde sivillğe yeterince yer verilmemesi, otoriter zihniyetin baskınlığı, sır saklama, farklı fikir sahiplerine karşı güven duymama gibi tutumlar mülki amir ve kolluk amirleri arasında çatışmalara yol açabilmektedir. Çatışmanın bir diğer nedeni, mülki amirlerin emir ve komuta etme anlamında amirliklerinin kolluk amirlerince tartışılması, kabullenilmemesidir. Nitekim Cerrah (2005b:8) üniformalı kurumlar içerisinde üst düzey makamlarda

⁵ <http://www.haber7.com/haber/20090507/Jandarma-polise-devretmeye-basladi.php>

görev yapan sivil personele pek güvenilirmediğini ifade etmektedir. Emir komuta açısından vali ve il emniyet müdürleri arasında çatışmalar olabilmektedir. Vali ve il emniyet müdürlerinin atanma süreçlerinin benzerliği ve atamaların siyasi referansa tabi olması, il emniyet müdürünü vali ile rakip konuma getirebilmekte ve çatışmaya yol açmaktadır. Benzer şekilde Cerrah (2005c:90), Diyarbakır Valisi Efkân Ala ile il emniyet müdürü Orhan Okur arasındaki çatışma örneğinde, her ne kadar güvenlik birimleri yasalara göre valilerin emir ve denetimi altında olsa da, valilerin güvenlik birimleri üzerindeki yetkilerini tam olarak kullanmaya kalkmalarının direnme ve sorunlar çıkarttığını belirtmektedir. İl emniyet müdürü açısından valinin konumuna ilişkin algının bir sebebi de il emniyet müdürlerinden vali atamalarının yapılması olup bu durum il emniyet müdürlerinin bağımsız hareket etme eğilimini arttırmaktadır (Aytaç ve Uslu, 2008).

Mülki amirler açısından çoklu kolluk yapılanması kolluk birimlerine karşı farklı tutumları doğurmaktadır. Mülki amirler, jandarmanın aksine sahip oldukları sicil ve disiplin yetkileri nedeniyle polis teşkilatı üzerinde daha etkili olduklarından polis teşkilatının sorunlarıyla daha fazla ilgilenmekte, polis teşkilatını sahiplenmekte ve daha yakın bir ilişki içerisinde bulunmaktadır. Bununla birlikte kaymakam-polis amirleri arasındaki ilişkinin ilçelerin ve bölgenin durumuna göre değişiklik gösterdiğini söyleyebiliriz. Nitekim güvenlik sektörünün sivil gözetimi ile ilgili olarak yapılan proje bağlamında İstanbul ilçe kaymakamları ile yapılan mülakatlara göre kaymakamlar ilçe emniyet müdürlerinin gerçek manada kendi emir ve denetimleri altında olmadıklarını düşünürlerken, paralel şekilde bir ilçe emniyet müdürü kendini daha çok il emniyet müdürünün emri altında görmektedir (Cerrah, 2005a:7).

Jandarmanın askeri bir kolluk gücü olması, mülki amirlerin jandarma üzerinde etkin bir denetim, sicil ve disiplin yetkisinin olmaması, jandarma bölge komutanlıklarının kurularak jandarma açısından emniyet ve asayiş işlerinin mülki sistem dışına çıkarılması gibi formel uygulamalar resmi olmayan ilişki boyutunu etkilemektedir. Bu durum bilgi vermemeye ve mülki amirlerin amirliğinin sorgulanmasına yol açmaktadır. Kaymakamlar ve jandarma arasındaki diğer bir resmi olmayan ilişki örneği de, karşılıklı güvensizliktir. Kaymakamlar jandarmanın bilgileri kaymakamlara süzerek verdiği düşünmekte, bu durum güvensizliğe yol açmaktadır. Fişlenme ve askeri birimler tarafından jandarma marifetiyle takip edilme

kaygısı mülki amirlerin ve diğer kamu görevlilerinin jandarmaya güvenini sarsmaktadır (Ünal, 2006).

Mülki amirlerin kolluk güçleri üzerindeki yetkileri ve etkinlikleri üzerine yapılan bir çalışmada, mülki amirlerin %84.1'i kolluk üzerindeki yetkilerini "yetersiz" bulmuştur. Mülki amirlerin kollukla ilgili isteklerinin başında %58.2 ile "jandarma üzerinde disiplin ve sicil yetkisi" gelmiştir. Anket sonuçları arasında "il jandarma örgütünün ilçeye müdahalesinin engellenmesi" isteği de dikkati çekmektedir. Mülki amirlerin %52.4'ü kollukla ilgili işlerin mülki amirlerin özverisi ile yürüdüğünü ifade etmişlerdir (Emre ve Cangir:12-21).

"Vali ve özellikle kaymakamların jandarma üzerinde klasik anlamda idari yetkileri bulunmamaktadır. Vali ve kaymakamlar, uzman jandarma çavuşlar dışındaki jandarma personeli hakkında ceza verme, açığa alma, görev yerini değiştirme, sicil verme ve özlük hakları itibariyle bir yetkiye sahip değildirler. Gerektiğinde bir jandarma erinin görev yerini dahi değiştiremez ve görevi başında kalmasında sakınca bulunması halinde bile açığa alamazlar... Jandarmanın nevi şahsına münhasır ve özerk bir teşkilat olarak görev yapması, emniyet ve asayiş hizmetlerini vali ve kaymakamlar açısından olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu günümüz şartları itibariyle yeniden ele alınmalı ve jandarma personeli sicil, disiplin, izin ve özlük hakları itibariyle tamamen İçişleri Bakanlığı'na ve dolayısıyla vali/kaymakamlara bağlanmalıdır. İl ve ilçelerde jandarma komutanları, askerin yaşesi, eğitimi ve ihtiyaçlarının karşılanmasıyla meşgul olmakta, dolayısıyla asli görevleri olan emniyet ve asayiş ile önleyici kolluk hizmetlerine yeterince zaman ayıramamaktadırlar" (Serinkan, 2007a).

"İçişleri Bakanlığına bağlı bir kolluk teşkilatı görünmesine rağmen sahil güvenlik teşkilatının sivil idareye bağlılığı ve mülki idare amirleri ile olan ilişkileri jandarmanın da gerisindedir. Sahil güvenliğinin kendine özgü yapısı ve tamamen askeri bir teşkilat olması, mülki idare açısından sahillerimiz, karasularımız ile iç sularımızda önleyici kolluk hizmetlerinin icrasındaki verim ve etkinliği azaltmaktadır. Bu alanda yapılacak bir düzenlemeyle deniz sahilleri, boğazlar ve limanlarda, emniyet ve asayiş hizmetlerinin deniz polisi tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır" (Serinkan, 2007c).

Kolluk amirleri arasındaki ilişkilerin ulusal düzeydeki gelişmelerden etkilendiğini söyleyebiliriz. İl/ilçe jandarma komutanlıklarının, Jandarma Genel Komutanlığından bağımsız olarak hareket edememesi, genel komutanlık düzeyinde belirlenen politikaların, hareket tarzlarının mesajlarla sürekli iletilerek il/ilçe birimlerinin inisiyatif kullanmasına izin verilmemesi tektipliliğe neden olmakta ve jandarmanın diğer aktörlerle kurduğu ilişkileri etkilemektedir. Özellikle 28 Şubat döneminde polis teşkilatı dönemin komuta kademesince tehdit olarak görülmüş, Bülent Orakoğlu gibi üst düzey kritik görevlerde bulunan bir emniyet müdürü askeri mahkemede yargılanmış ve bu durum iki kurum arasında güvensizliğe yol açmıştır (Orakoğlu, 2008:10).

DPT tarafından hazırlanan “Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik” Özel İhtisas Komisyonu Raporu’nda, başarılı bir güvenlik hizmetinin gerçekleştirilmesinde “doğru sonuca çabuk ulaşmak ve başarmak” ana ilke olarak kabul edilmiştir. Raporda, güvenlik hizmeti gören Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Genel Komutanlığının hukuk açısından İçişleri Bakanlığına bağlı olmasına rağmen uygulamada İçişleri Bakanlığı ile aralarında organik ve fonksiyonel bir bağlılık bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu kuruluşların, bakanlıkla bütünleşmesini sağlayacak karargah yapısının yokluğu ve Bakanlıkta “etkin genel ve güçlü bir karar mekanizması” sunulması gerektiği üzerinde durulmuştur (DPT, 2001:10-11).

Sonuç

İl düzeyinde güvenlik aktörleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, ilişkilerin büyük oranda mevzuat çerçevesinde belirlendiğini görüyoruz. Güvenlikle ilgili yürürlükteki mevzuat, makalede örnekleri verildiği üzere güvenlik kurumlarını ve yetkilileri arasındaki ilişkileri etkileyen çok sayıda sorunlu alan bırakmıştır. Vali il düzeyinde güvenlik sektöründe en üst konumda olmasına rağmen, jandarma bölge komutanlıkları nedeniyle jandarma üzerinde tam bir etki kuramamaktadır. Kaymakamlar için de geçerli olan bu durum kaymakamların, jandarma tarafından amir olarak algılanmasında problemler doğurmaktadır. Bu durum, jandarma ve mülki amirler arasındaki ilişkilerde karşılıklı güvensizliğe yol açmaktadır. Mülki amirler denetleyebilme ve emretme imkânlarından ötürü polis teşkilatına jandarmaya nazaran daha fazla güven duymaktadırlar. Jandarmaya karşı olan güvensizlik ve

mülki amir jandarma ilişkisi özellikle darbe dönemlerinde, jandarmanın askeri özelliklerinin ağır basması nedeniyle mülki amirler aleyhine bozulmuştur.

Güvenlik aktörleri arasındaki ilişkilerin önemli bir boyutu da kolluk amirleri arasındaki ilişkilere dir. Kolluk amirleri arasındaki ilişkilere de mevzuattan kaynaklanan çok sayıda sorunlu alanın varlığı resmi olmayan ilişkileri etkilemektedir. Polis-jandarma görev sahalarının belirlenmesi ve devri, asker kişilerin polis tarafından gözaltına alınması gibi sorunlu konular polis ve jandarma teşkilatları arasındaki ilişkileri etkilemiştir.

Sonuç olarak, il düzeyinde güvenlik sektöründe güvenlik aktörleri arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir zemine oturduğunu söylemek imkânsızdır. Özellikle jandarma teşkilatının katı bir askeri hiyerarşik düzene tabi olması, alt kültür gibi olgular güvenlik aktörleri arasındaki ilişkileri etkilemektedir. İlişkilerin sağlıklı bir zemine oturtulabilmesi için öncelikle bir geçiş süreci olarak mevzuatın sebep olduğu sorunlu alanların ortadan kaldırılması gerekir. Yapılacak bir kolluk reformu ile jandarmanın askeri bağlarının kopartılması, mülki sistem içine alınarak hesap verebilir, katılımcı, şeffaf, denetlenebilir bir kolluk oluşturularak ilişkilerin sağlıklı bir zemine oturması mümkün olacaktır.

Kaynakça

- Arslan, Feyzullah(2003) “Türkiye ve Avrupa’da Kolluk Adalet İlişkisi”, *Çağın Polisi Dergisi*, <http://www.caginpolisi.com.tr/48/10-11-12-13-14-15.htm>, (Erişim tarihi: 13/10/2010).
- Aslan, Zühtü ve Eryılmaz, Bedri, (2006), *Mülki İdare Amirleri ve Kolluk İlişkisi ve Temel Hakların Korunması Son Rapor*, Yayınlanmamış Rapor.
- Aytaç, Önder ve Uslu, Emre (2008) “Kaymakamlık/valilik olmadıysa il emniyet müdürlüğü verelim” 27.09.2008 tarihli Taraf gazetesi.
- Bayramoğlu, Ali, (2006), “Emasya Yasaya Aykırı”, <http://yenisafak.com.tr/arsiv/2006/mayis/09/g02.html>, (Erişim tarihi: 12/01/2009).
- Bayramoğlu, Ali, (2006), “Sistem Hastalığı: Askerileşme”, <http://makale.turkcebilgi.com/kose-yazisi-83591-ali-bayramoglu-sistem-hastaligi-askerilesme.html>, (Erişim tarihi: 12/01/2009).
- Bayramoğlu, Ali (2007), “Emasya, Asker ve Hükümet”, <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/default.aspx?t=19.01.2007&y=AliBayramoglu>, (Erişim tarihi: 12/01/2009).
- Cerrah, İbrahim (2005a) *Güvenlik Sektöründe Gözetim İçin Sektör Yaklaşımı Geliştirme İçişleri Bakanlığı Destek Projesi Ön Raporu*, Ankara.
- Cerrah, İbrahim (2005b) “İç Güvenlik Sektöründe Zihinsel Modernizasyon ve Demokratik Gözetim”, Uluslararası Konferans: Güvenlik Sektöründe Demokratik Açılımlar: Türkiye’de ve Dünyada Eğilimler, 3 Şubat 2005, DECAF&TESEV, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Cerrah, İbrahim (2005c) “Polis, Almanak Türkiye 2005: Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim”, DCAF-TESEV Güvenlik Sektörü Çalışmaları Dizisi, http://www.tesev.org.tr/UD_OBJS/PDF/DEMP/Almanak-2005-Turkce-Tam%20Metin.pdf, (Erişim tarihi: 14/01/2009).
- DPT, (2001) *Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, DPT: 2567, ÖİK:583.
- Emre, Cahit ve Cangir, Mehmet (tarihsiz) “Mülki Yönetim Sisteminin Geçerliliği ve Sistemden Kopmalar” <http://www.arem.gov.tr/proje/yonetim/miar/2KB1.pdf>, (Erişim tarihi: 01.11.2010).
- Genç, Turan (1993), “Mülki İdare Amirlerinin Güvenlik Görevleri ve Güvenlik Hizmetlerinin Teşkilatlanması”, *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 399
- İçişleri Bakanlığı (2010), İller İdaresi Genel Müdürlüğü “*Kolluk Güçlerinin Sivil Denetimi, Vali ve Kaymakamların El Kitabı*”, Anıt Matbaa, Ankara
- Kardaş, Ümit (2001) “Çözüm: Yeni Bir Kolluk” <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=4257&tarih=05/06/2001> Erişim Tarihi: 21/10/2010
- Orakoğlu, Bülent (2008), *İhanet Çemberi: PKK'yı Yöneten Türkler*, 2.Baskı Timaş Yayınları, İstanbul
- Sali, Ali, “EMASYA yasaya aykırı” <http://yenisafak.com.tr/arsiv/2006/mayis/09/g02.html>, (erişim tarihi: 12/01/2009).

- Serinkan, Cafer (2007a), “*Genel İdari Kolluk ve Mülki İdare*” http://www.stratejikboyut.com/article_detail.php?id=116, (erişim tarihi: 05.02.2008).
- Serinkan, Cafer (2007b), “*Mülki İdare Amiri ve Jandarma*”, http://www.stratejikboyut.com/article_detail.php?id=120, (erişim tarihi: 05.02.2008).
- Serinkan, Cafer (2007c), “*Sahil Güvenlik Teşkilatı ve Mülki İdare*” http://www.stratejikboyut.com/article_detail.php?id=119, (erişim tarihi: 05.02.2008).
- Uğur, Fatih ve Baki, Mehmet (2008) “*Dipçiksiz Jandarma*” Aksiyon Dergisi, <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-22468-26-dipciksiz-jandarma.html> erişim tarihi: 24 Ekim 210.
- Ülsever, Cüneyt, (2003), “*Jandarma, Polisin Görev Alanına Girmemeli*” <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=175937&yazarid=3>
- Ünal, Mustafa, (2006) “*Devletin Valisi de Fişlenirse..*” 02.04.2006 tarihli Zaman G.

Yararlanılan Mevzuat

- Anayasa, **Resmi Gazete Tarihi:** 09.11.1982, Sayısı: 17863.
- Emniyet Teşkilatı Kanunu, **Resmi Gazete Tarihi:** 12.06.1937, Sayısı: 3629.
- İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, **Resmi Gazete Tarihi:** 23.02.1985, Sayısı: 18675.
- İl İdaresi Kanunu, **Resmi Gazete Tarihi:** 18.06.1949, Sayısı: 7236.
- Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, **Resmi Gazete Tarihi:** 12.03.1983 Sayısı: 17985.
- Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, **Resmi Gazete Tarihi:** 04.12.1999, Sayısı: 23896
- Polis Vazife ve Salahiyeti Kanunu, **Resmi Gazete Tarihi:** 14.07.1934, Sayısı: 2751
- Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarihi: 30.12.1982 Sayısı: 17914
- Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, Resmi Gazete Tarihi: 13.07.1982, Sayısı: 17753.
- Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasabetleri Gösterir Yönetmelik, Bakanlar Kurulu Karar Tarihi - No: 28/06/1961 - 5/1409, Resmi Gazete Tarihi: 15.07.1961, Sayısı:10855
- Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, **Resmi Gazete Tarihi:** 17.12.1983, Sayısı: 18254.